

# Schatten uit het archief

## Lise Koning ontsluit Haarlems archief voor het onderwijs

De Haarlemse Lise Koning werd dit jaar gekozen tot Jonge Archivaris én Jonge Historicus van het Jaar. Ze vertelt aan *Kleio* over haar werk en haar doel.

**Ben Vriesema** is hoofdredacteur van *Kleio*.

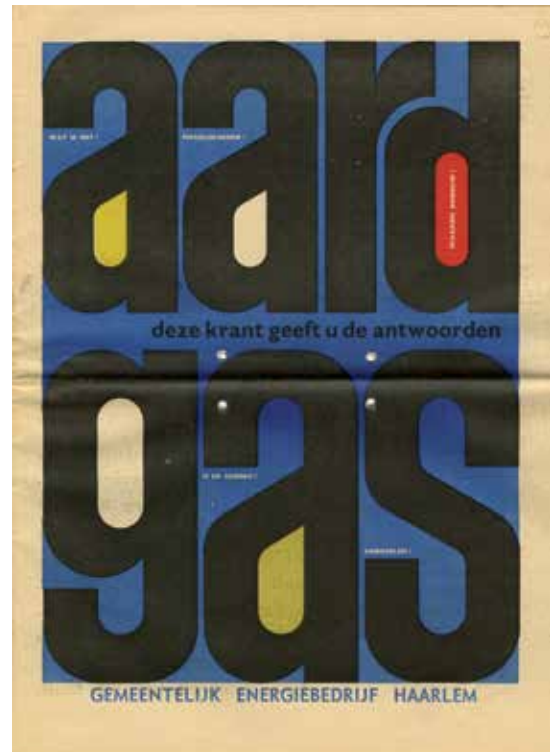
Rechts: Door de ontdekking van het Groningse gasveld in 1959 stapte Nederland over op aardgas. Woningen moesten hierop aangepast worden. In 1965 werd deze 'aardgaskrant' verspreid in Haarlem om Haarlemmers informatie te geven over aardgas. Gemeentelijk Energiebedrijf (GEB) in Haarlem. Collectie Noord-Hollands Archief.

Onder: Russische krijgsgevangenen worden ondergebracht in de Janskerk in Haarlem, 1799. Maker onbekend. Collectie Noord-Hollands Archief.

**A**rchieven direct toepasbaar maken voor het onderwijs, van basisschool tot voortgezet onderwijs.' Dat is het doel waarmee Lise Koning haar baan bij het Noord-Hollands Archief wil invullen. Blijkbaar is haar dat goed gelukt, want de jury van de prijs voor Jonge Archivaris heeft geoordeeld dat zij met haar ideeën leerlingen (en uiteraard ook ouderen) kennis laat nemen van de bronnen die zich in de archieven bevinden. Dat ze daarnaast ook nog de prijs in de wacht heeft gesleept van Jonge Historicus van het Jaar is natuurlijk helemaal mooi meegenomen. Die jury vond haar plannen 'concreet, realistisch en haalbaar'.

Als Jonge Historicus van het Jaar is Lise van plan om een geschiedeniscafé te openen met als centraal thema een speciaal biertje. Met behulp van een momenteel erg populair biertje, zoals de Jopen Johannier of het Utrechtse Oproer, wordt uitleg gegeven over het bier zelf, maar vooral over de historische context die bij (de naam van) het bier hoort. Zo is de naam van het Utrechtse bier verbonden aan rellen die plaatsvonden in de Domstad in 1610 naar aanleiding van de aanstelling van de waardgelden. Lise verwacht op die manier meer jongeren warm te maken voor geschiedenis.

De publieksprijs voor Jonge Archivaris van het Jaar (met als thema 'Digitaal zit in je DNA') ontving Lise voor haar inzet voor het digitale platform *Geschiedenislokaal*.



### Amerika

Lise is het archief per toeval ingerold: als 'stapelaar' is ze via vmbo, havo en hbo uiteindelijk geschiedenis (traject Amerikanistiek) gaan studeren aan de Universiteit van Amsterdam. Na twee jaar in de Verenigde Staten te hebben gestudeerd, solliciteerde ze voor een baan bij het archief in Haarlem.

In het archief pakte ze direct *Geschiedenislokaal* op, een onderdeel van een landelijk project om lokale geschiedenis toegankelijker te maken. *Geschiedenislokaal.nl* is een educatief platform waar plaatselijke culturele (erfgoed-) instellingen, zoals archieven, musea en bibliotheken, historische bronnen op een aantrekkelijke manier kunnen aanbieden (zie ook *Kleio* 5, 2017). Enthousiast vertelt ze: 'Een leuke en inspirerende functie van *Geschiedenislokaal* is dat je met behulp van Google Maps leerlingen kunt laten zien waar tijdens de Tweede Wereldoorlog bommen van de Duitsers en geallieerden zijn gedropt.' Door middel van een zogenaamde 'bommenkaart' kunnen leerlingen zoeken naar sporen van die bommen. Is er inderdaad nog iets zichtbaar?





In de brief staan zelfs een paar woorden Russisch. Misschien wilde Willem een beter contact krijgen met de gevangenen door iets van de Russische taal te leren. Lachwekkend is de anekdote dat de Engelsen (ook krijgsgevangenen gemaakt) weigerden om samen met de Russische broeders onder het kerkdak hun gevangenschap uit te zitten, omdat de Russen tot ontsteltenis van de Engelse soldaten hun behoefte in de kerk deden. De Engelsen kregen het voor elkaar om verplaatst te worden naar de Vleeshal.

Als laatste voorbeeld van haar werk geeft Lise het bestuderen van huurcontracten van begijnen aan een hofje. De leerlingen gaan op zoek naar de (her)begrafenisplek in een kerk. Leerlingen moeten al zoekende ontdekken hoe oud de betreffende vrouw is geworden, welk beroep ze had, enzovoorts.

‘Er is nog genoeg te vinden in het archief. Veel is nog niet gedigitaliseerd, maar het archief ligt boordevol materiaal dat direct toepasbaar gemaakt kan worden voor in de klas,’ zegt Lise. ■

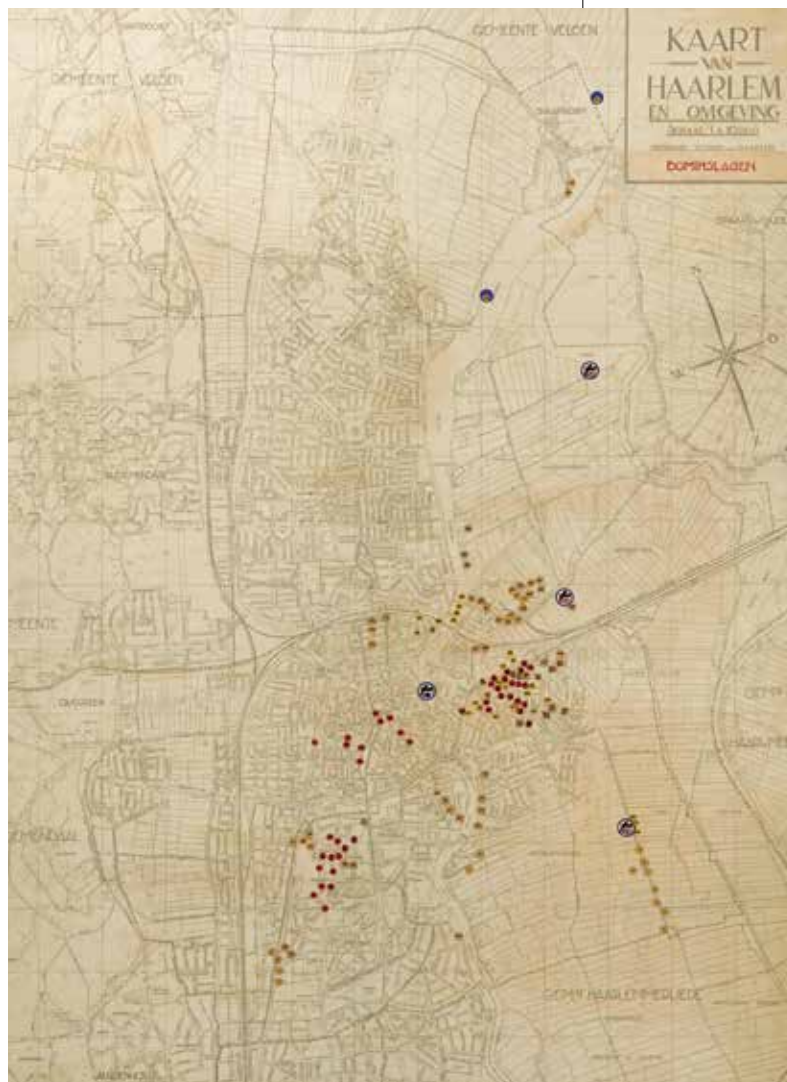
Links: Lise Koning.  
Onder: Op de hier getoonde kaart uit 1943 heeft de Duitse bezetter precies aangegeven waar in de jaren 1940 tot en met 1943 de bommen zijn gevallen. Collectie Noord-Hollands Archief.

Er zullen genoeg leerlingen zijn die op de fiets de plekken gaan bezoeken om te kijken of er nog iets van de bominslag is te zien.

Helemaal enthousiast over haar werk als historicus en archivaris wordt Lise als ze vertelt over een brief uit het archief van Willem van den Hull.

***‘Er zullen genoeg leerlingen zijn die op de fiets de plekken gaan bezoeken om te kijken of er nog iets van de bominslag is te zien’***

Deze Haarlemmer was lid van de schutterij en moest in 1799 samen met anderen zo’n 650 Russische krijgsgevangenen bewaken in de Janskerk. Die zijn gevangengenomen tijdens de Tweede Coalitieoorlog tussen Frankrijk en de Bataafse Republiek aan de ene kant en Engeland en Rusland aan de andere kant. In zijn brief – de leerlingen krijgen een geplastificeerde kopie – wordt uit de doeken gedaan waar de Russen sliepen in de kerk, waar ze hun eten kregen, enzovoorts. Leerlingen moeten de brief goed lezen en zoeken naar de antwoorden op vragen voor ze de volgende opdracht kunnen doen. Een soort escaperoom, maar dan zonder zelf opgesloten te zitten. Door rond te lopen met de brief in de hand op de plek waar het gebeurd is, zorg je volgens Lise voor ‘directe inleefbaarheid’.



### Verder lezen

Genoemde bronnen zijn te vinden op [www.geschiedenislokaal023.nl](http://www.geschiedenislokaal023.nl).